



kennis  
over  
zien

# Workshop Praktijkgericht onderzoek

Implementatie: van kennis naar actie

Week van de Implementatie, 23 januari 2025  
Jolanda van Dee-Bosmans, Koninklijke Visio  
Evert Veldman, Bartiméus

kennis   
over zien



- Thailand
- Klein reisbureau
- Getrouwd, 2 pubers
- Doel: reis ontwerpen



- Teamleider VMB
- Straf: geen pizza. Ai!
- Doel: gedrag veranderen
- Start met 1 woning

# Uitdagingen in de zorg

- **Vergrijzing**  
De levensverwachting stijgt en daarmee het percentage ouderen in de bevolking. Hierdoor stijgt ook de zorgvraag. Naar verwachting zal over ongeveer 10 jaar 40% van de 75-plussers meer dan drie aandoeningen hebben.
- **Te kort aan zorgpersoneel**  
Het personeelstekort in de zorg groeit. In 2040 moet ongeveer een kwart van alle werkende Nederlanders in de zorg werken om dezelfde kwaliteit van zorg te behouden als nu.
- **Toename zorgkosten**  
De zorguitgaven in Nederland zijn hoog. In 2018 gaven huishoudens, de overheid en verzekeraars samen meer dan 100 miljard euro uit aan zorg. De verwachting is dat de zorguitgaven de komende jaren blijven stijgen.
- **Eisen aan kwaliteit van en invloed op behandeling**  
Zowel zorgverzekeraars als cliënten verwachten onderbouwde en snel toegankelijke zorg. Samen beslissen en eigen regie is belangrijk.

# Enkele rapporten en informatie

kennis   
over zien



- [Visie eerstelijnszorg 2030](#)
- [integraal-zorg-akkoord.pdf](#)
- [Handreiking+voor+passende+organisatie+van+zorg+gericht+op+gezamenlijke+besluitvorming+binnen+de+medisch-specialistische+zorg\\_\(2\).pdf](#)
- [Kader+Passende+Zorg.pdf](#)
- [Juiste Zorg op de Juiste Plek](#)



# Het moet anders: Passende zorg

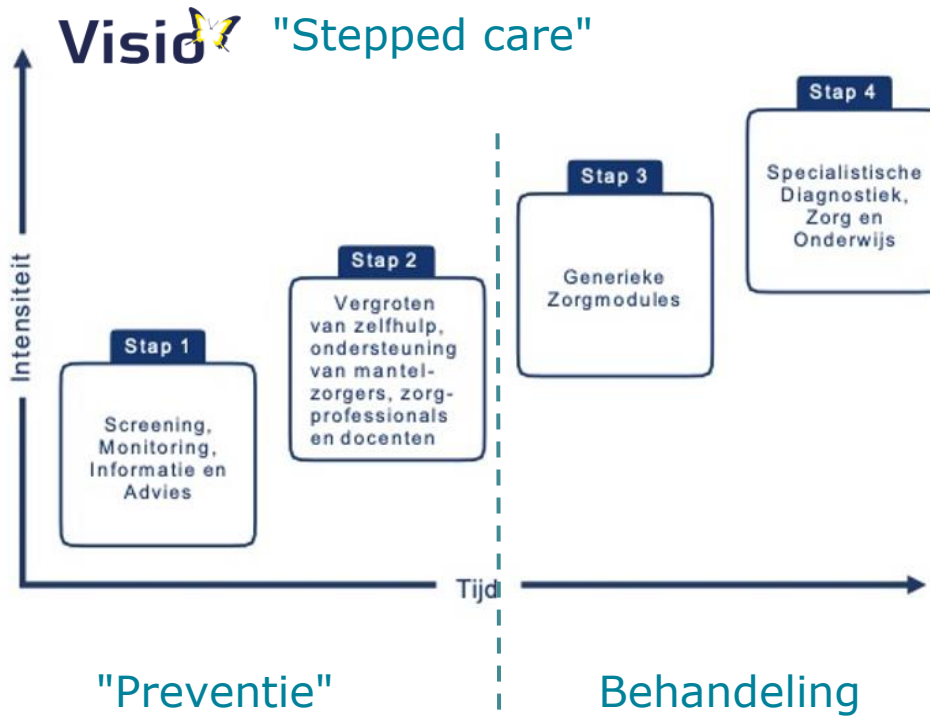
**Passende zorg** is gepast gebruik én passende organisatie van zorg. Het:

- Draagt bij aan het functioneren van mensen en de kwaliteit van leven.
- Komt samen met de patiënt tot stand. Zorgprofessional en patiënt beslissen samen voer de best passende behandeling.
- Is **de juiste zorg op de juiste plek**. Dichterbij waar het kan, op afstand als het moet bijvoorbeeld door het inzetten van digitale zorg.
- Gaat niet over ziekte maar over gezondheid. Inzetten op preventie en vernieuwing



[Bron: Passende zorg | Nederlandse Zorgautoriteit. Z.d.](#)

# Passende zorg bij Visio & Bartiméus kennis over zien



Focus op mensen die nog niet in zorg zijn, verwijzers & externe professionals. O.a. digitaal platform, scholing, samenwerkingsverbanden





## Mét en vóór de cliënt en praktijk



### PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK

Praktijkgericht onderzoek heeft als doel om relevante kennis, verandering van gedrag of kennisproducten op te leveren voor de beroepspraktijk zoals prototypes, evaluaties, toolkits, interventies en adviezen

#### **Kenmerkend:**

- Niet een kennisvraag maar een praktijkvraag staat centraal
- Onderzoek voor én met cliënten en praktijkprofessionals: participatieve aanpak
- Cyclisch proces/fasering
- Uitkomst van te voren (vaak) niet bekend
- Diversiteit aan onderzoeksmethoden

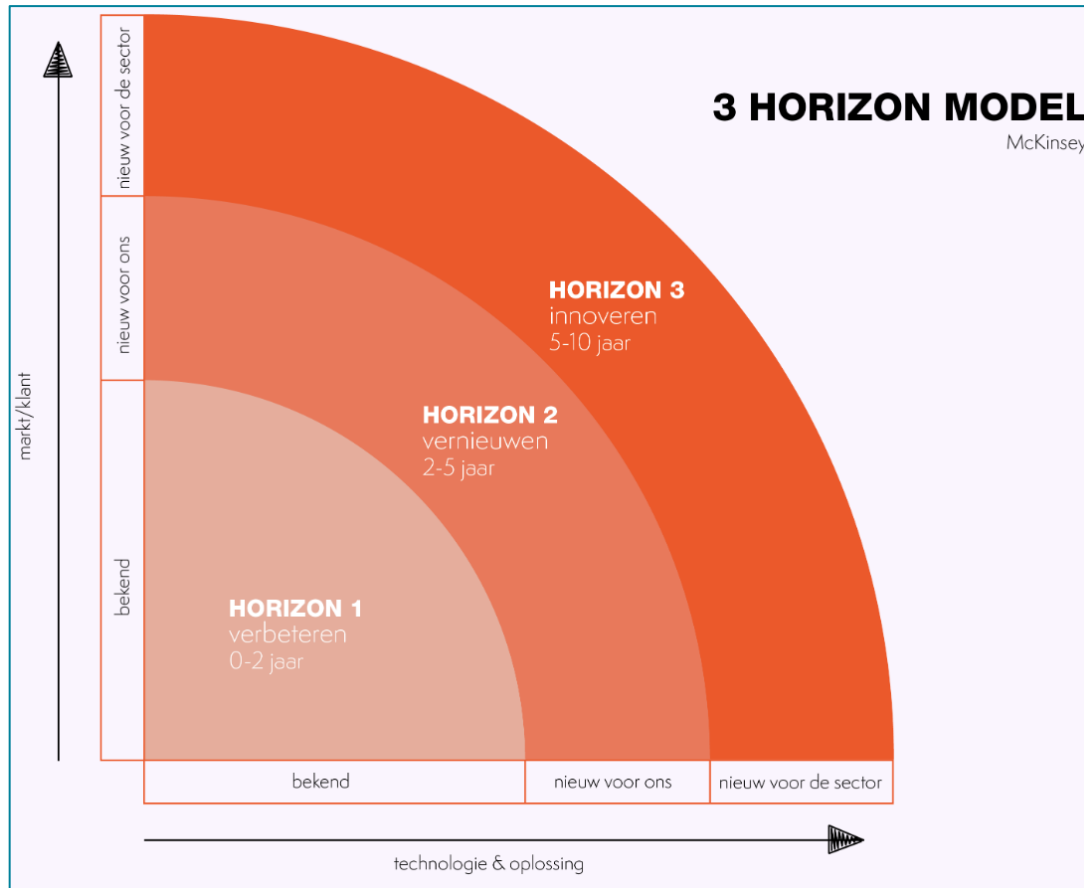
Bron: [Vereniging Hogescholen | Praktijkgericht onderzoek](#)  
[Van der Donk & Laanen. 2015; Ontwerpgericht onderzoek](#)

# Essentie van veranderen



Bron: De Witte, Jonker & Vink. 2020  
Het vierballenmodel

# Innovatie: 3 Horizon Model



Bron: Hellonewday. Z.d. Hoe geef ik structuur aan innovatie”

# Borging kwaliteit

- Opzet projectteam (cliënt!) en opdrachtgeverschap
- **Implementatie(-plan) en borging**
- Communicatie(-plan)
- Veranderstrategie(en)
- Kosten/baten
- **Stappen framework/onderzoeksplan**
- **Kwaliteit onderzoek**



Bron: de Witte, Jonker & Vink. 2000.  
"Essenties van verander management"

# Richting en samenspel



# Implementatie: vanaf het begin!

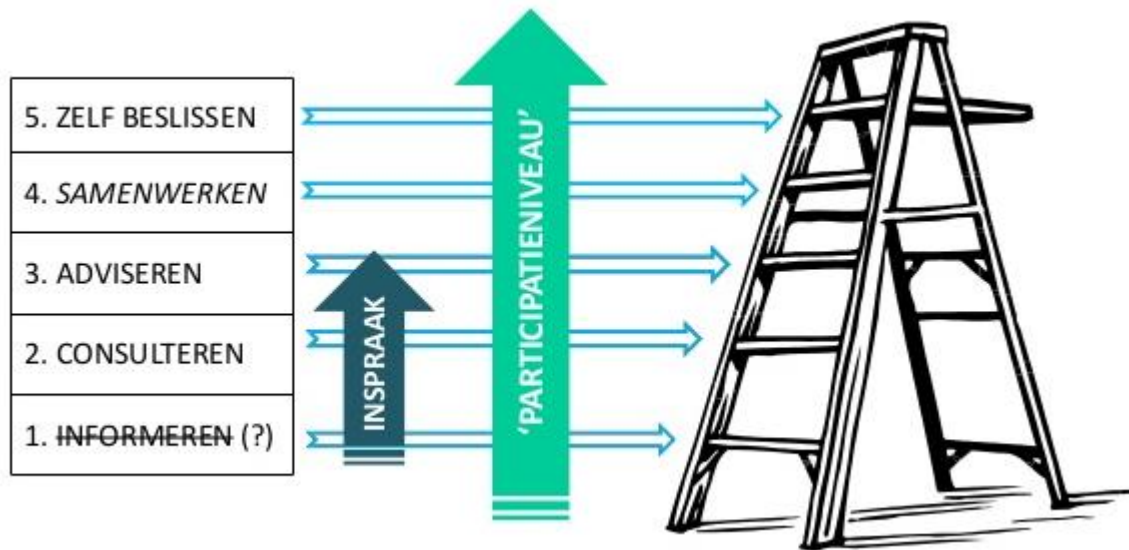
- VANAF HET BEGIN
- Wat past bij jouw verandering/onderzoek
- Wat past bij jou/jullie



Bron: Kotter. 1995



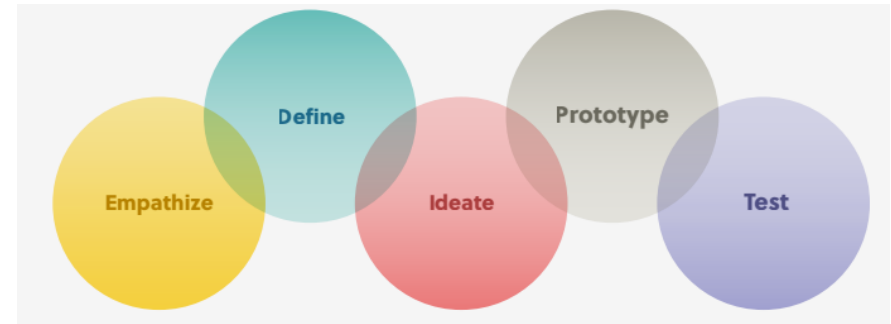
# Participatieladder



Bron: aangepast overgenomen van Edelenbos e.a. 1998

# Praktijkgericht onderzoek, enkele voorbeelden:

- **Actieonderzoek (AO)**
- Design Thinking (DT)
- **Ontwerpgericht Onderzoek (OO)**
- Implementatie Onderzoek (IO)



Bron: Boom. z.d. "Design Thinking: in 5 stappen naar een oplossing".

## **Belangrijkste verschillen DT-OO-AO:**

DT meer nadruk op kort cyclisch testen van prototypes om zowel het probleem als de oplossing helder te krijgen. OO benut explicieter (probleem) analyses, bestaande theorieën en kennis. Bij OO is het ontwerpen een cruciaal deel van het onderzoek, bij AO is dat de actie en de verandering van het handelen.

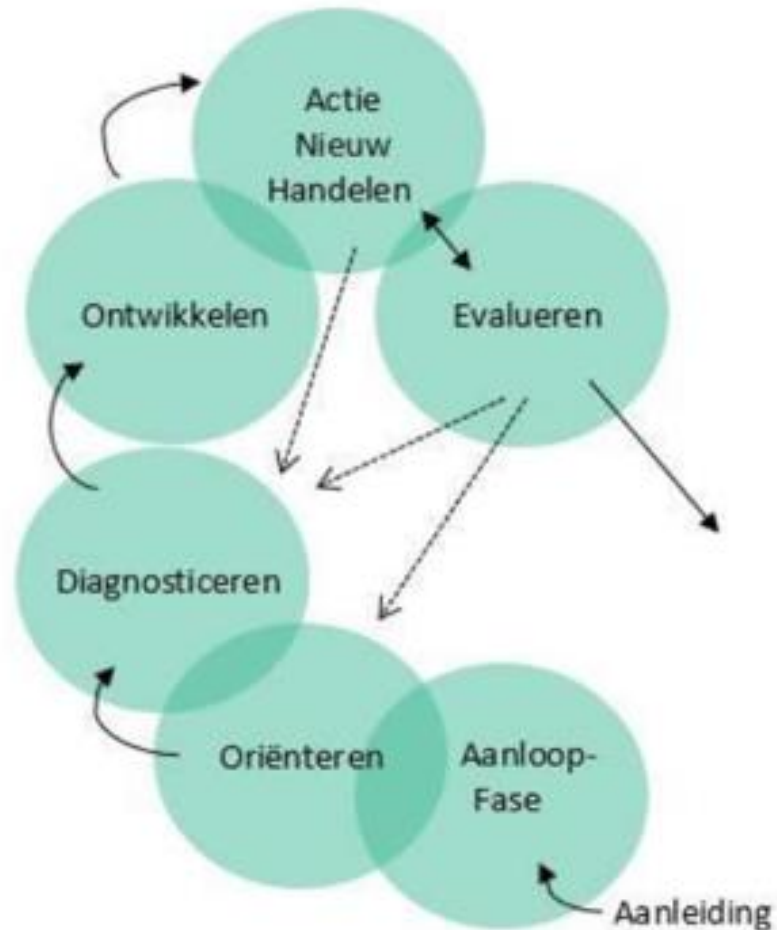
# Borging kwaliteit onderzoek

- Voldoen aan eisen van onderzoek  
 bv.: nadenken over onderzoeksvraag en methode, in-exclusie, METC, samenwerking(-sovereenkomst), data-analyse/opslag

Empirisch onderzoek	Praktijkgericht onderzoek
<p><b>Betrouwbaarheid</b>            Dezelfde resultaten bij herhaling (evt door iemand anders)</p>	<p><b>Betrouwbaarheid</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• zorgvuldigheid, in combinatie met</li> <li>• systematische en transparante verslaglegging</li> </ul>
<p><b>Validiteit</b>            Meet je wat je wilt/zegt te meten</p>	<p><b>Validiteit: triangulatie</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Brontriangulatie</li> <li>• Methodische triangulatie</li> <li>• Onderzoekerstriangulatie</li> </ul>

Bron: Van der Donk en Van Lanen. 2019

# Fasen van Actieonderzoek



Bron: Migchelbrink. 2016 Fasen cyclus participatief actieonderzoek

## Methodes

- Zowel kwalitatief als kwantitatieve methodes
- Casusonderzoek, deep democracy, documentenstudie, groepsbijeenkomsten interviews, moreel beraad, mystery guest, storytelling, vragenlijsten etc
- Werkvormen: brainwriting, LEGO Serious Play, persona's enz



[Bron: ZonMW Wat is actieonderzoek? | ZonMW](#)

5 kenmerken van actieonderzoek

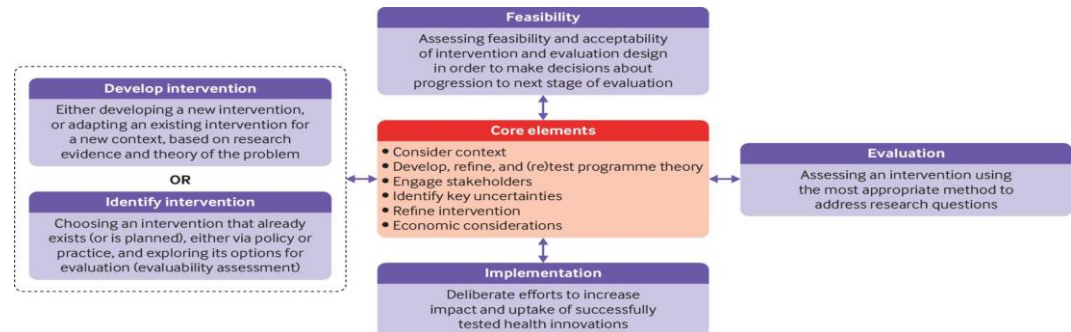
# Enkele frameworks Ontwerpgericht Onderzoek

## Double Diamond Model



Bron: Van 't Veer, Wouters, Veegers, & Van der Lugt. 2020 Ontwerpen voor zorg en welzijn

## MRC-Framework

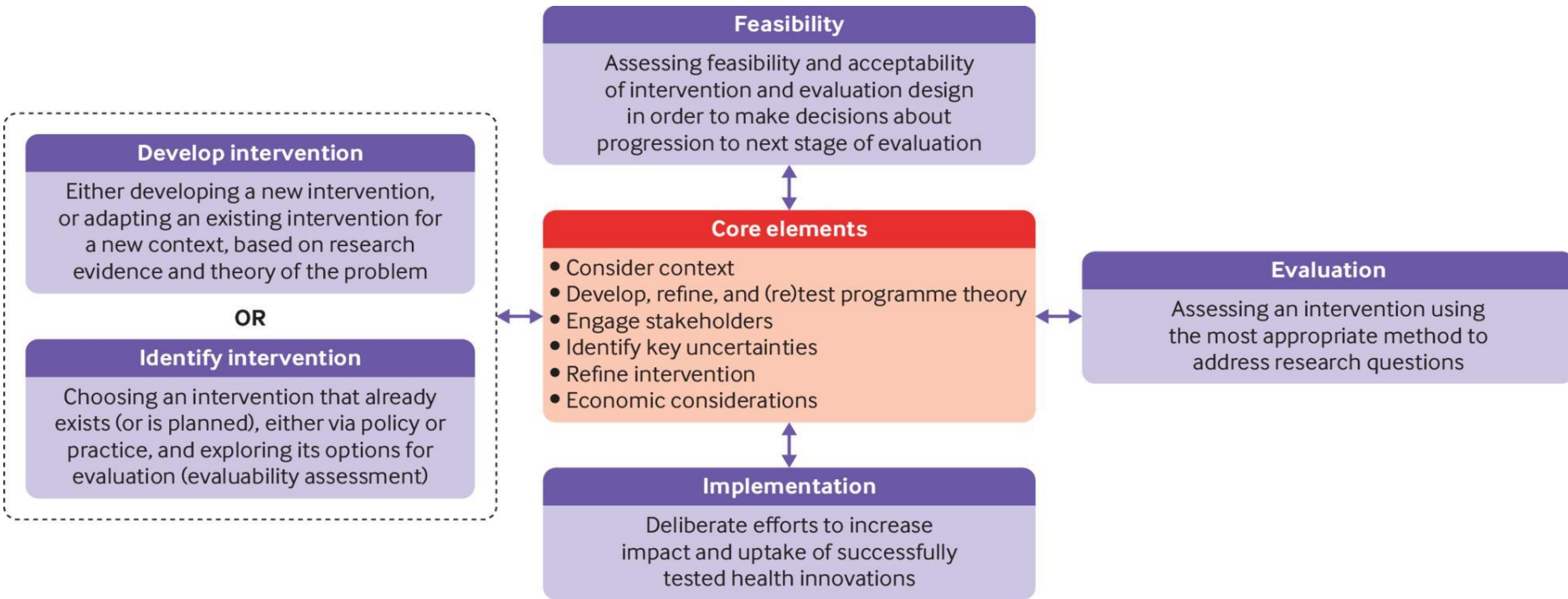


Bron: "A new framework for developing and evaluating complex interventions: update of Medical Research Council guidance"  
<http://dx.doi.org/10.1136/bmj.n2061>



# Inzoomen: MRC-framework: GEMS

Generieke zorgmodules bij MS (stap 3 stepped care Visio)



Bron: "A new framework for developing and evaluating complex interventions: update of Medical Research Council guidance"  
<http://dx.doi.org/10.1136/bmj.n2061>



# Mogelijke methodes OO

## Onderzoeksfase:

- Literatuuronderzoek: verschillende databanken zoals PubMed
- Behoeftedonderzoek: bv. enquêtes, interviews, focusgroepen, photo elicitation, Lego Serious Play, context mapping
- Contextanalyse: bv OCAI (cultuur), INK (interne analyse), DESTEP (externe analyse) stakeholderanalyse, SWOT-analyse, interne en publieke bronnenstudie: Intranet, websites, informele gesprekken



## Ontwerpfase:

- bv: Low-fidelity of High-fidelity prototyping, brainwriting, walkthrough, six thinking hats, wizard of Oz, SCAMPER, small casestudy, try-out

Let op: Ook OO is een cyclisch proces dus het kan zijn dat je terug moet naar een andere fase of onderdeel (afhankelijk van je framework)

# Praktijkgericht onderzoek is:

Een praktijkgericht onderzoek is **meer dan onderzoek**

Een praktijkgericht onderzoek is **meer dan veranderen en innoveren**

Participatief  
veranderen,  
onderzoeken en  
ontwikkelen **als**  
**denkwijze, werkwijze**  
**& projectaanpak voor**  
praktijkgericht  
onderzoek

**Faciliteren van**  
**cocreatie** voor het  
“oplossen” van  
praktijkvraagstukken in  
zorg- en welzijn

Bron: Satink. 2024

# Implementatie



# Take Home

- Bij praktijkgericht onderzoek heb je vanaf de eerste stap de implementatie voor ogen
- Co-creatie: “nothing about us without us”
- Doel is helder, resultaat van tevoren nog niet bekend
- Veelheid aan methodieken
- Cyclisch proces

# Meer weten?



kennis   
over zien

## IMPLEMENTATIE

- Koninklijke Visio:** Jamuna van Raay  
Daniëlle Kistemaker, [daniellekistemaker@visio.org](mailto:daniellekistemaker@visio.org)
- Bartiméus:** Mischa Thiers, [mdanen@bartimeus.nl](mailto:mdanen@bartimeus.nl)  
Inesz van Benten, [ivbenten@bartimeus.nl](mailto:ivbenten@bartimeus.nl)
- RCS:** Cynthia Lamper, [clamper@robertcoppes.nl](mailto:clamper@robertcoppes.nl)

## PRESENTATIE/PRAKTIJKONDERZOEK

- Koninklijke Visio:** Jolanda van Dee-Bosmans,  
[Jolandavandeebosmans@visio.org](mailto:Jolandavandeebosmans@visio.org)
- Bartiméus:** Evert Veldman, [eveldman@bartimeus.nl](mailto:eveldman@bartimeus.nl)



# Literatuur (1)

- Boom Uitgevers. (2023). De oorsprong en het doel van design thinking. Geraadpleegd op 22-08-2023 van <https://boommanagement.nl/artikel/design-thinking-definitie-oorsprong-en-het-doel/>
- Butter, R. &Verhagen, S. (2014). De padvinder en het oude vrouwtje: Een pleidooi voor transparante en pluriforme kwaliteit van praktijkgericht onderzoek en aanzet tot integral prestatie management. Utrecht: Kenniscentrum Sociale Innovatie HU
- De Witte, M., Jonker, J., & Vink, M. J. (2020). Essenties van verandermanagement: Laveren Tussen dilemma's in de praktijk. Eerste druk, vierde oplage. Amsterdam: Boom Uitgevers
- Frankwatching. (2023). De basis voor succesvol innoveren: bepaal eerst de richting. Geraadpleegd op 22-8-2023 van <https://www.frankwatching.com/archive/2019/03/14/de-basis-voor-succesvol-innoveren-bepaal-eerst-de-richting/>
- Frankwatching. (2023). Design sprints, Three Horizons, Scrum: wanneer zet je welke methode in. Geraadpleegd op 22-8-2023 van <https://www.frankwatching.com/archive/2018/08/02/design-sprints-three-horizons-scrum-wanneer-zet-je-welke-methode-in/>
- Hellonewday. (z.d.). Hoe geef ik structuur aan innovatie? Geraadpleegd op 22-8-2023 van [Hoe geef ik structuur aan innovatie? - Hello New Day](#)
- INK. (z.d.). Introductie: inhoud en toepassing van het INK-managementmodel. Geraadpleegd op 30 augustus 2020 van <https://www.ink.nl/modellen/ink-managementmodel/>

# Literatuur (2)

- Kotter, J. P. (1995). Leading Change (1st ed.). Brighton: Harvard Business Review Press
- Managementmodellensite. (2020). DESTEP. Geraadpleegd op 4 oktober 2020 van <https://managementmodellensite.nl/destep>
- McKenny, S. & Reeves, T.C. (2013). Educational Design Research. Handbook of Research and Technology, 131-140. [https://doi.org/10.1007/978-1-4614-3185-5\\_11](https://doi.org/10.1007/978-1-4614-3185-5_11)
- Migchelbrink, F. (2014). Actieonderzoek voor professionals in zorg en welzijn. Amsterdam: Uitgeverij SWP
- Pimcy. (z.d.) De drie horizons van innovatie. Geraadpleegd op 22-08-2023 van <https://www.pimcy.nl/de-3-horizons-van-innovatie/>
- Skivington, K. et al. (2021). A new framework for developing and evaluating complex interventions: update of Medical research Council gide. BMJ; 374. <https://doi.org/10.1136/bmj.n2061>
- Van der Donk, C., & Van Lanen, B. (2019). Praktijkonderzoek in zorg en welzijn. (3e , herziende druk). Bussum: Uitgeverij Coutinho
- Van 't Veer, J., Wouters, E., Veeger, M., & Van der Lugt, R. (2021). Ontwerpen voor zorg en Welzijn. Bussum: Uitgeverij Coutinho
- Vermaak, H., & De Caluwé, L. (2019). Leren veranderen: Kennis voor veranderaars in opleiding en praktijk. (3e geheel herziene editie). Amsterdam: Boom uitgevers